

Stockholm, 2014-02-10

Ert Dnr: UF 2014/4543/USTYR

Helena Eduards
USTYR
Utrikesdepartementet
103 39, Stockholm
ud-plattformen@gov.se

Naturskyddsföreningens Remissvar gällande Skr. 2013/14, Biståndspolitisk plattform

Sammanfattning av Naturskyddsföreningens kommentarer:

Övergripande kommentarer:

Målstyrning och gemonsyrande perspektiv

- Det bör tydliggöras hur miljö- och klimatperspektivet ur ett målstyrningsperspektiv ska genomsyra alla biståndssatser under *respektive delmål*.

Koppling till Hållbarhetsmålen

- Skrivelsen bör innehålla ett avsnitt som lyfter fram vikten av att regeringens politik framledes kommer relateras till de nya Hållbarhetsmålen.

Frånvaro av kemikalieperspektiv

- Plattformen behöver stärka kemikalieperspektivet i ett flertal avsnitt (se nedan). Beteckningen «miljö och klimat» bör ersättas av «miljö», i vilket ingår såväl kemikalier som biologisk mångfald och andra miljöparametrar. Sveriges regering har via Miljödepartementet själv särskilt lyft kemikaliefrågan i arbetet med Hållbarhetsmålen, vilket borde speglas i regeringens prioriteringar.

Avsnittsspecifika kommentarer:

3.1 En värld i förändring

- Avsnittet bör innehålla information om att tillverkningsindustrin i många fall är drivande i ekonomisk utveckling i fattiga länder. Och att utvinningen av mineral, olja och gas kan gynna ekonomisk utveckling i fattiga länder, men också orsaka socioekonomiska problem och negativ miljöpåverkan.
- Skrivningen om hälsoutmaningarna i avsnittet bör innehålla information om att icke smittsamma sjukdomar såsom fetma, diabetes, cancer och fertilitetsproblem *ökar* i världens fattiga länder. Mönstret liknar det i den rika delen av världen och kan sannolikt förklaras av kombinationen livsstilsförändringar och exponering för farliga. För människor som lever i fattigdom, är sådan kemikalieexponering en särskild risk. Kvinnor och barn är särskilt känsliga för kemikalier. Kemikalieexponering i kritiska utvecklingsstadier kan ge barnet irreversibla skador.

5.2.4 Friare handel:

- Det bör framgå att handel är ett verktyg för hållbar utveckling *förutsatt* socialt hänsynstagande och att miljöpåverkan ingår i varans pris. Biståndspolitiken bör ta sin utgångspunkt i detta förhållningssätt. Låginkomstländer utan fungerande marknader ska stödjas att utveckla sådana och under en övergångsperiod ges rätt att skydda vissa marknader i syfte att stimulera hållbar inhemsk produktion och utveckling av lokala marknader.
- Uppmuntran och stimulans till tredjepartskontrollerade certifieringssystem och utveckling av deltagardrivna certifieringssystem, PGS, bör lyftas fram i skrivelsen.

5.2.5. Tryggad livsmedelsförsörjning

- Remissen lyfter att ökad produktivitet är en förutsättning för ökad livsmedelstrygghet. Naturskyddsföreningen delar denna synpunkt givet att planering och genomförande av t ex jordbruksproduktion alltid utgår från förutsättningarna i ekosystemen och samhället. I ett globalt perspektiv bör en ökad produktion främst ske i Syd, i vilket avståndet mellan produktion och konsumtion alltid bör minimeras.
- För att gynna en hållbar utveckling bör hela världens jordbruk genomsyras av agroekologiska principer och svenskt och europeiskt bistånd bör därför stimulera jordbruksutveckling som vilar på de dessa.
- Kapacitetsutveckling och fungerande rådgivning till landbrukare är centralt för ett kunna bedriva ett hållbart jordbruk. Detta existerar i väldigt liten omfattning i dagsläget.

5.3. Delmål tre: Förbättrad miljö...

- Resultatet "hållbart nyttjande av ekosystemtjänster" bör snarare formuleras som "bevarande av ekosystemtjänster".
- Utbyggnaden av moderna energitjänster måste baseras på hållbara förnybara källor såsom sol, vind, biomassa/avfall och geotermisk energi, vilket bör framgå tydligare.
- För att särskilt rikta in biståndet på att angripa energifattigdomen kommer det krävas tydligare styrning mot investeringar i utbyggnad och decentralisering av elnät med fattiga människors intressen i centrum, samt hållbara, förnybara energikällor.
- I arbetet för omställning till en "koldioxidsnål och hållbar ekonomisk utveckling" bör det lyftas att tillverkningsindustrin ska sätta fokus på att utforma produkter som i så hög grad som möjligt kan återvinnas, för att minimera farliga utsläpp och avfall

Forts. 5.3.

- Stöd till civilsamhällsorganisationer som arbetar med dessa verktyg och mekanismer på internationell nivå central är centralt då de många gånger är såväl ett viktigt sakfrågestöd till sina respektive regeringars förhandlingsdelegationer, som en kunskapskälla om den kontext fattiga lever i och hur besluten på internationell nivå direkt och indirekt påverkar fattigas levnadsvillkor.

5.3.1. Stärkt motståndskraft

- Regeringen bör prioritera ett mer långsiktigt perspektiv och därmed lyfta fram att utbyggnad av energisystem baserade på hållbara förnybara källor bör vara en lika viktig del av strategin för det svenska biståndet som stöd till anpassningsåtgärder.
- Sverige bör stödja initiativ som syftar till att skapa offentliga utsläppsregister (till exempel av typen Pollution Release and Transfer Registers).

5.3.2. Förstärkt institutionell kapacitet

- Samarbete och erfarenhetsutbyten mellan svenska och biståndsmottagande civilsamhällsorganisationer bör uppmuntras i samband med policyarbete, som ett led i kapacitetsstärkande åtgärder för den mottagande organisationen. Insatserna ska stödja och främja länders förutsättningar att leva upp till målsättningar inom multilaterala överenskommelser, till exempel miljökonventionerna.
- Sverige bör på egen hand och genom EU stödja insatser som ytterligare syftar till att utveckla, integrera och harmonisera globalt kemikaliesäkerhetsarbete avseende kemikalernas hela livscyklar. Målet bör vara ett omfattande internationellt regelverk för kemikaliesäkerhetsarbetet, vilket skulle innebära stora vinster för hälsa och miljö i fattiga länder. Parallellt med arbetet med multilaterala avtal, behöver förvaltningskapaciteten i fattiga länder stärkas.
- Meningen "Verktygen och mekanismerna på internationell nivå behöver vidareutvecklas för att bli effektiva och kunna hantera globala miljöproblem" (s. 29) bör kompletteras med skrivningen "såsom farliga kemikalier", för att understryka kemikaliearbetets betydelse i sammanhanget.

5.3.4. Förbättrad tillgång till hållbara energikällor

- Ur ett klimatperspektiv bör resultatet ”förbättrad tillgång till hållbara energialternativ” och strävan att öka andelen förnybar energi vara likställda mål. Satsningar på energieffektivisering gör det lättare att nå dessa mål, då den tillgängliga energin då täcker en större andel av (den minskade) efterfrågan. Det bör också tydliggöras ifall strategin omfattar framförallt elförsörjning eller alla typer av energi (för t ex transporter, kylning, hushållsbehov, mm).
- Om det bilaterala samarbetet ska omfatta en policydiskussion med samarbetsländerna om subventioner till fossila bränslen finns några hänsynstaganden att ta ställning till. Diskussionen bör ta hänsyn till klimatkonventionens principer om ”common but differentiated responsibilities”, dvs. vårt gemensamma men olika ansvar för klimatförändringarna. Det är därför viktigt att Sverige ”sopar rent framför egen dörr” och agerar inom FNs klimatkonvention och alla lämpliga fora för att sådana subventioner fasas ut på regional och global nivå. Det bör då gälla både direkta och indirekta subventioner. Hänsyn bör också tas till subventionernas art och syfte, så att eventuella prisökningar inte skadar fattiga människor som inte har möjlighet att välja andra energikällor.

5.3.5. Hållbart nyttjande av ekosystemtjänster

- Resonemanget om fattiga människors möjligheter att hållbart nyttja naturresurser bör följas av resonemang om företagen och staters *skyldigheter* att verka för det samma. Civila samhällets ”watch dog”-funktion kan i detta sammanhang gärna lyftas fram, då CSOs ibland är de enda aktörerna som har möjlighet att uppmärksamma företag och statens beslutsfattare om de lagar och avtal som finns, och ska följas, gällande miljö.
- Skrivelsen om att *Sverige ska stödja en utveckling mot mer produktiva, hållbara och resurseffektiva jordbruks-, skogsbruks- och fiskesystem*, bör kompletteras med en ökad fokus på s.k. traditionell, ursprungs- och lokal kunskap.

Introduktion

Naturskyddsföreningen inkommer här med remissvar på regeringens Biståndspolitiska plattform. Remissvaret inleds ovan med våra sammanfattade förslag på förändringar i de avsnitt som vi i texten nedan ger kommentarer kring. Utöver de avsnittsspecifika kommentarerna har Naturskyddsföreningen två övergripande kommentarer om dokumentet som återges nedan.

Naturskyddsföreningen anser överlag att det är positivt att regeringen lägger fram en ny skrivelse kring styrningen av svenskt bistånd, som syftar till att förklara regeringens prioriteringar. Samtidigt återstår att tydliggöra exakt hur dokumentet relaterar till andra styrdokument som PGUn och de tematiska resultatstrategierna, samt vilka eventuella dokument plattformen är tänkt att ersätta. Det är Naturskyddsföreningens förhoppning att regeringen återkommer i dessa frågor, och för en aktiv dialog med civilsamhället om implementeringen av plattformens målstyrningar och perspektiv.

Kommentarer på Biståndspolitiska plattformen

Målstyrning och genomsyrande perspektiv

I förslaget till ny biståndsskrivelse väljer regeringen att omstrukturera biståndets målstyrning genom att skapa sex nya delmål för att uppnå det övergripande målet med svenskt bistånd. Samtidigt ligger de tre tematiska prioriteringarna¹ från 2008 års budgetproposition fast och «tas om hand av de sex delmålen» enligt skrivningen. (s. 7). I fallet miljö och klimat sker det genom att ett särskilt delmål skapas (delmål tre), samt genom att miljö- och klimatperspektiv ska mainstremas och prägla «*alla svenska biståndsinsatser*». (s. 16, vår kursivering).

Naturskyddsföreningen befarar att det finns en risk att miljöfrågan (som bör kallas just så, och som inbegriper klimat tillsammans med övriga miljömål relevanta i ett biståndssammanhang) enbart kommer behandlas under delmål tre *om* det inte tydliggörs under övriga målområden hur miljöperspektivet ska genomsyra styrningen av biståndet. Ett exempel är delmål två där resonemangen om tryggad livsmedelförsörjning behöver kopplas till frågan om ett hållbart och miljöanpassat jordbruk tydligare. Risken är annars att ökad produktivitet inom jordbruket kommer uppnås genom användning av ett kemikalieintensivt jordbruk, vilket hamnar i konflikt med ett miljöperspektiv.

Koppling till Hållbarhetsmålen – SDG:s

Det pågår internationellt ett ambitiöst arbete med den s.k. post-2015-agendan och framtagandet av Hållbarhetsmålen – SDG:s. Sverige är på flera sätt aktivt i den processen. Även om slutresultatet ännu återstår att se så bör regeringens förslag till biståndsplattform innehålla ett resonemang/avsnitt som tydliggör att svenskt bistånd framledes kommer relatera till SDG:s på samma sätt som nuvarande Milleniemål. I och med att Hållbarhetsmålen i större utsträckning än nuvarande Milleniemål kommer inkludera en miljödimension, så torde vikten av regeringens prioriterade område "miljö och klimat" öka; vilket också bör framgå.

¹ Demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat samt jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen

Frånvaro av kemikalieperspektiv

Plattformens miljöskrivningar lägger ett relativt stort fokus på de pågående klimatförändringarna, vilket är positivt. Centralt för att få till stånd en hållbar utveckling och förvaltning av naturresurser (såsom råmaterial, energi, vatten och luft) och därmed fattigdomsbekämpning, är samtidigt också ett seriöst arbete med kemikaliefrågor. I praktiken alla produkter som vi producerar har i någon form kemikalier som insatsvaror och många av dessa är farliga. Miljökonsekvenserna av detta är alarmerande, vilket om inte annat framkommer i regeringens färskna proposition om giftfri vardag. Ett annat exempel framkommer i en rapport från UNEP 2013², där de totala dödsfallen i världen som orsakas av farliga kemikalier överstiger de globala dödsfallen pga malaria. Detta perspektiv behöver framhållas i dokumentet. Ordet "klimat" är exempelvis förekommer 49 gånger i dokumentet; "kemi" två gånger. Vi föreslår att den vanliga användningen av "miljö och klimat" genomgående ersätts med "miljö" och att miljöperspektivet förutom klimatfrågor även bör omfatta miljögifter, och skydd av biologisk mångfald i olika ekosystem.

3.1. En värld i förändring

Omvärldsanalysen fångar upp många relevanta pågående förändringar i världen, men missar att identifiera flera viktiga bakomliggande faktorer. Den snabba ekonomiska utvecklingen i många fattiga länder drivs exempelvis oftast av tillverkningsindustrin som är kemikalieintensiv och som även tar gröna naturresurser som biologisk mångfald i anspråk. Likaså kan utvinning av mineral och fossila bränslen leda till ekonomisk tillväxt, men även skapa socioekonomiska problem och förorena miljön. Enligt OECD förväntas utvecklingsländer 2020 själva svara för en tredjedel av den globala kemikaliekonsumtionen. Samtidigt beräknas tillverkningen av kemikalier globalt att öka med 85 %. Flera av de nya hälsoutmaningarna som nämns i kapitlet har kopplingar till kemikalieexponering, vilket behöver tydliggöras.

5.2.4 Friare handel

Jordbruket är beroende av de lokala förutsättningarna och påverkar samtidigt gemensamma resurser, t ex vatten och luft, som inte är prissatta på marknaden. Eftersom marknadspriset på en vara inte speglar i vilken grad miljön har förorenats eller kollektiva nyttigheter har stärkts, kan inte marknaden ensamt styra jordbruksproduktionen. Vanligen är det kortsiktig, ekonomisk lönsamhet som avgör var och hur en vara produceras.

Om miljöproblem eller kollektiva nyttigheter inte speglas i priset, fattar producenten och konsumenten ofta beslut som inte är optimala ur ett samhällsperspektiv. Detta nödvändiggör, även utifrån ett teoretiskt neoklassiskt marknadsperspektiv, politiska styrmedel, t ex lagar och skatter eller ersättning för kollektiva nyttigheter. Beroendet av och påverkan på biologiska system är också skäl till att handel med livsmedel inte fullständigt kan hanteras på samma sätt som handel med många andra varor.

Handel är ett verktyg för utveckling av ett hållbart jordbruk *förutsatt* socialt hänsynstagande och att miljöpåverkan ingår i varans pris eller hanteras genom andra gemensamma beslut. Handelspolitiken bör utformas så att fattigdomsbekämpning och livsmedelstrygghet främjas med prioritet.

² UNEP (2013) *Cost of Inaction on the Sound Management of Chemicals*. Nairobi: UNEP.

Ett av målen med handelspolitiken är fungerande marknader, vilka stimulerar investeringar i jordbrukssektorn och är centrala för ökad livsmedelstrygghet och fattigdomsbekämpning. Det är därför viktigt att fattiga länder som behöver bygga upp fungerande marknader får möjlighet att göra det. De kan därför i ett övergångsskede behöva vissa skydd på sina marknader när det gäller exempelvis importerade livsmedel.

Naturskyddsföreningens utgångspunkt är att all produktion ska vara hållbar, utifrån både ett miljömässigt och ett socioekonomiskt perspektiv. Konsumenter ska ha rätt att ställa krav på och få information om hur en vara har producerats. Miljömärkning som utgår från att en oberoende part tar fram och kontrollerar kriterierna är ett viktigt redskap i utvecklingen av ett hållbart jordbruk. Den svenska Krav-märkningen är en sådan märkning. I många låginkomstländer finns ännu inte förutsättningar för motsvarande system utan istället har s k deltagardrivna certifieringssystem (Participatory Guarantee Systems, PGS) utvecklats. PGS innebär i korthet att grupper av producenter går samman och beslutar om kriterier och kontrollerar varandra. Systemet förutsätter förtroende mellan konsument och producent.

5.2.5 Tryggad livsmedelsförsörjning

Idag produceras tillräckligt mycket mat för att mätta jordens befolkning, men ändå är omkring en miljard människor kroniskt undernärda. Det finns många orsaker, men krig och konflikter, brist på köpkraft, ojämna fördelning av resurser, omfattande svinn och för hög konsumtion av animaliska produkter i rika länder är några av de mest centrala. Framtidens jordbruk ska mätta allt fler människor. Om dagens konsumtionsmönster kvarstår, uppskattas produktionen av mat behöva öka med omkring 60 procent till mitten av seklet. I denna beräkning ingår en fortsatt hög konsumtion av kött, som genom foderproduktionen tar mycket stora arealer i anspråk. Naturskyddsföreningen anser därför att konsumtionen av kött och animaliska produkter måste minska i de rika länderna för att möjliggöra ett effektivare utnyttjande av markresursen. Det medför samtidigt minskad klimatpåverkan, som inte minst försvårar situationen för många människor som lever i fattigdom.

Det finns enligt FAO mer land att odla upp (jordens isfria landyta täcks till nästan 40 procent av åker- och betesmark i dagsläget), men arealen blir mycket liten om man samtidigt tar hänsyn till att ytterligare avskogning bör undvikas och att stora arealer jordbruksmark går förlorade varje år på grund av felaktiga brukningsmetoder. Dessutom finns den potentiellt odlingsbara marken inte alltid där behovet av att öka livsmedelsproduktionen är som störst.

Världen över ser jordbruket olika ut men utvecklingen följer ungefär samma mönster – från system som byggde på solenergi och nyttjande av lokala förutsättningar, dvs jordart, vattentillgång, muskelkraft, klimat med mera, till storskaliga, specialiserade system som förutsätter fossil energi, omfattande konstbevattning, och insatsmedel som konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel. I stora delar av världen har de nya systemen fört med sig ökad välfärd och minskad hunger, men det industrialiserade jordbruket har i både Nord och Syd skett på bekostnad av ekosystemens tillstånd och inneburit en negativ klimatpåverkan.

Naturskyddsföreningen anser att ekologiskt jordbruk är den produktionsform som kommit längst på vägen mot hållbarhet. Ekologisk produktion bygger i likhet med mycket annat jordbruk på agroekologi, som är både ett praktiskt jordbrukssystem och ett växande forskningsområde. Bön-

ders erfarenhet och kunskap om ekologi är grundstenar. Agroekologisk odling utgår från platsens förutsättningar, t ex klimat, jordart och naturliga fiender till skadegörare, och förutsätter inte användning av kemiska insatsmedel. Man använder t ex kompost, kvävefixerande grödor, samodling och biologiska bekämpningsmedel istället för systematiska insatser kemiska insatsmedel. Detta skiljer agroekologisk odling från kemikaliejordbruket, som bygger på regelbunden användning av kemiska insatsmedel som konstgödsel och pesticider. Däremot kan man i ett agroekologiskt jordbruk undantagsvis behöva spruta eller konstgödsla som en punktinsats. Fosforfattiga jordar i exempelvis delar av Afrika kan behöva en enskild giva för att produktionen ska komma igång.

5.3 Delmål 3: Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan...

Delmålet i avsnitt 3 och dess förväntade resultat är formulerade i så pass generella termer att Naturskyddsföreningen anser det svårt att bedöma om de kommer att leda till verkligt hållbara insatser och effekter. Det är exempelvis positivt att resultat rörande institutionell kapacitet, hållbar energi och ekosystemtjänster lyfts fram som viktiga för att nå delmålet rörande miljö och klimat. Formuleringen om ”hållbart nyttjande av ekosystemtjänster” (5.3.5) signalerar dock ett ensidigt fokus på ekosystemens *produktionsfunktioner*, snarare än ett bredare perspektiv som omfattar även de reglerande, stödjande och kulturella funktionerna hos ekosystemtjänsterna.

I utgångspunkterna för delmål 3 (avsnitt 5.3.) anges att miljö- och klimatförändringar har ”störst påverkan på fattiga människor”, vilket dock beror på just den ökade sårbarhet som lyfts fram senare i stycket. Bland utgångspunkterna konstateras också att alla länder behöver ”ställa om till en koldioxidsnål hållbar ekonomisk utveckling som samtidigt främjar utvecklingsmöjligheter och fattigdomsbekämpning”. Här är det viktigt att återkoppla till vad som skrivs om det svenska biståndets inriktning under 4.1.4., nämligen att ”detta [förutsättningar för bättre levnadsvillkor] åstadkoms ofta genom att hinder för människors utveckling och för deras ansträngningar att själva ta sig ur fattigdom och förtryck undanröjs”. Idag lever 1,2 miljarder människor i världen i energifattigdom, dvs. utan tillgång till moderna energitjänster som elektricitet. Det är ett allvarligt hinder för såväl den enskildes som hela samhällets utveckling. En hållbar ekonomisk utveckling för dessa människor, och för länder och samhällen där en stor andel av befolkningen saknar tillgång till el, är därför beroende av att alla får tillgång till elnät eller förutsättningar att generera sin egen el, företrädesvis förnybar el. Den föreslagna inriktningen i plattformen (att ekonomiska styrmedel används och bidrar till att den offentliga och privata sektorn investerar i energieffektiv och miljöanpassad teknik) är viktig då den innebär flexibilitet i förhållande till olika landkontexter.

Kapitlet behöver även kompletteras med avsnitt om farliga kemikaliers negativa inverkan på naturresurser, omställningen till hållbara samhällen, utvecklingsmöjligheter, samt miljögifternas koppling till fattigdomsbekämpning. Kemikaliefrågan är en global angelägenhet, precis som klimat. Arbetet måste föras på alla nivåer i samhället, nationellt, regionalt och globalt. Stöd behövs inte minst till civilsamhället.

Flera av de multilaterala miljöavtalen och processerna ger mandat för civilsamhället att delta i arbetet med dem. Civilsamhället har en mycket viktig roll att spela som informationskanal om fattigas kontext till beslutsfattare, men behöver få mer utrymme i den funktionen. På grund av kemikaliefrågans globala karaktär, bör Sveriges ambition vara att kemikaliesäkerhetsarbetet i hög grad harmoniseras på global nivå. Det skulle innebära stora vinster för miljön och människors

hälsa i fattiga länder, samtidigt som handel och utveckling gynnas. Parallellt med stöd till konventions-, lagstiftnings- och policyarbete, behöver förvaltningssystemen i fattiga länder stärkas, men om inte länderna själva hittar modeller för att finansiera förvaltningen, kommer inte konventioner, lagar och policyer att kunna följas.

I kapitlet saknas en diskussion om kopplingen mellan stärkt institutionell kapacitet och hållbar finansiering av sådan. Tillgång till information om t.ex. utsläpp är centralt för byggandet av rätt typ av motståndskraft mot negativ miljöpåverkan och katastrofer. Detta bör beröras i diskussionen om förebyggande åtgärder. På sikt behöver en global version av Århuskonventionen om det allmänhetens och det civila samhällets rätt till information, delaktighet och rättvisa i miljöfrågor utvecklas. Sverige bör vara drivande i den frågan.

5.3.1. Stärkt motståndskraft...

I nuvarande skrivning är det otydligt huruvida svenskt bistånd avses kunna spela en viktig roll för utsläppsreduceringar eller enbart anpassningsåtgärder. Idag ligger fokus främst på anpassningsåtgärder, vilket naturligtvis är viktigt ur ett fattigdomsperspektiv. För att lyfta fram ett mer långsiktigt synsätt så bör även utbyggnad av energisystem baserade på hållbara förnybara källor vara en viktig del av strategin för det svenska biståndet, särskilt med tanke på den samtidiga effekten det har på fattigdomsbekämpningen (se ovan).

Utgångspunkten att svenskt bistånd ska "noga väga förväntade utvecklingsmöjligheter mot risker för negativ miljöpåverkan" är förvisso viktig, men signalerar ett "do no harm"-tänkande snarare än ett proaktivt agerande för att optimera varje insats bidrag till hållbar utveckling. Det kan också innebära att viss negativ miljöpåverkan i onödan accepteras om utvecklingsmöjligheterna anses större. Risken är då att olika gruppers intressen ställs mot varandra och det blir viktigt att särskilt ta hänsyn till marginaliserade intressen.

Centralt för att skapa stärkt motståndskraft är också att myndigheters och företags transparens ökar, till exempel rörande kemikalieutsläpp, både från industriers löpande verksamhet och i samband med olyckor. Utan rätt information, kan inte rätt typ av förebyggande åtgärder vidtas och rätt beredskap byggas upp i samhället.

5.3.2. Förstärkt institutionell kapacitet...

Civilsamhällets organisationer har en viktig funktion att fylla i detta sammanhang i att förmedla lokal kunskap till det nationella, regionala och internationella planet, genom deltagande i policyarbete. Naturskyddsföreningen har erfarenhet av att tillsammans med sina samarbetsorganisationer driva ett aktivt påverkansarbete och därmed stärka civilsamhällesperspektivet i olika internationella processer. Detta har exempelvis skett i o m arbetet med Konventionen om biologisk mångfald, REDD, Rio +20 samt Kvicksilverkonventionen.

Skrivningen anger att Sverige ska "stärka länders förmåga att fasa ut och hantera giftiga kemikalier". Det är viktigt att i sammanhanget förtydliga att detta arbete bör ske genom stöd till multilaterala organisationer, statligt stöd till nationellt och multilateralt arbete, samt stöd till civilsam-

hällesorganisationer som lokalt, nationellt, regionalt och internationellt arbetar med kemikaliesäkerhetsarbete och multilaterala processer och avtal.³

5.3.4. Förbättrad tillgång till hållbara energialternativ

Nuvarande skrivning kan upplevas som otydlig då människor som lever i fattigdom redan idag får en övervägande del av sitt energibehov tillfredsställt från förnybara källor, men då i form av ved, träkol och annan biomassa, som inte omvandlas till el. Energiutnyttjandet är därmed lågt och leder också till avskogning och andra negativa miljö- och hälsoeffekter.

5.3.5. Hållbart nyttjande av ekosystemtjänster

Skrivningen anger att insatser som riktas mot de bakomliggande orsakerna till ekosystemtjänsternas utarmning ska stärkas, och lyfter därefter fram att "fattiga människors möjligheter att hållbart nyttja naturresurser ska stärkas". Därutöver är det ett långt större problem att multinationella företag och stater utnyttjar naturresurser ohållbart, än att människor som lever direkt av dem gör det. Fattiga människors möjlighet att hållbart utnyttja naturresurser påverkas starkt av andra aktörers ohållbara utnyttjande.

Avsnittet innehåller därtill i princip inget resonemang kring traditionell, ursprungs- och lokal kunskap. Det är olyckligt, då diversifierade kunskapssystem är nödvändiga för att nå måluppfyllelsen om förbättrad ekosystemförvaltning⁴. Särskilt i områden där traditionell förvaltning av exempelvis skogsområden är av stor vikt.

För Naturskyddsföreningen
Stockholm, dag som ovan

Mikael Karlsson
Ordförande

Victor Åström
Chef, avd. global samordning

³ I slutdokumentet från Rio+20 åtar sig världssamfundet att arbeta för att öka synergier mellan Basel-, Rotterdam- och Stockholms-konventionerna.

⁴ En sådan ny och viktig plattform är Intergovernmental Platform on Biodiversity & Ecosystem Services, IPBES (ipbes.net), vilket exempelvis Stockholm Resilience Center utgår från i delar av sitt arbete för att förena forskning med *indigenous and local knowledge systems*.